

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Burgemeester Brabantstraat 66-76 (Harelbeke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021I150
September 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.3	Werkwijze en strategie	10
1.3.1	Methode	10
1.3.2	Fysisch geografische situatie	10
1.3.3	Historische context en bekende archeologie vindplaatsen	10
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	11
1.4	Assessmentrapport.....	12
1.4.1	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.4.1.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.4.1.2	Geplande werken.....	14
1.4.2	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.2.1	Landschappelijke situering	16
1.4.2.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.2.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.2.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.3	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.3.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	23
1.4.3.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	30
1.4.3.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.3.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	37
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	41

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Te slopen zone weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 10: Hoogteverloop, W-O.....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). .21	
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Nederzettingen in en rond Harelbeke. Locatie onderzoeksterrein is bij benadering aangeduid met een parse ster. (Bron: PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.36.)	31
Figuur 16: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Biblitoheca Nacional de España).	33
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---

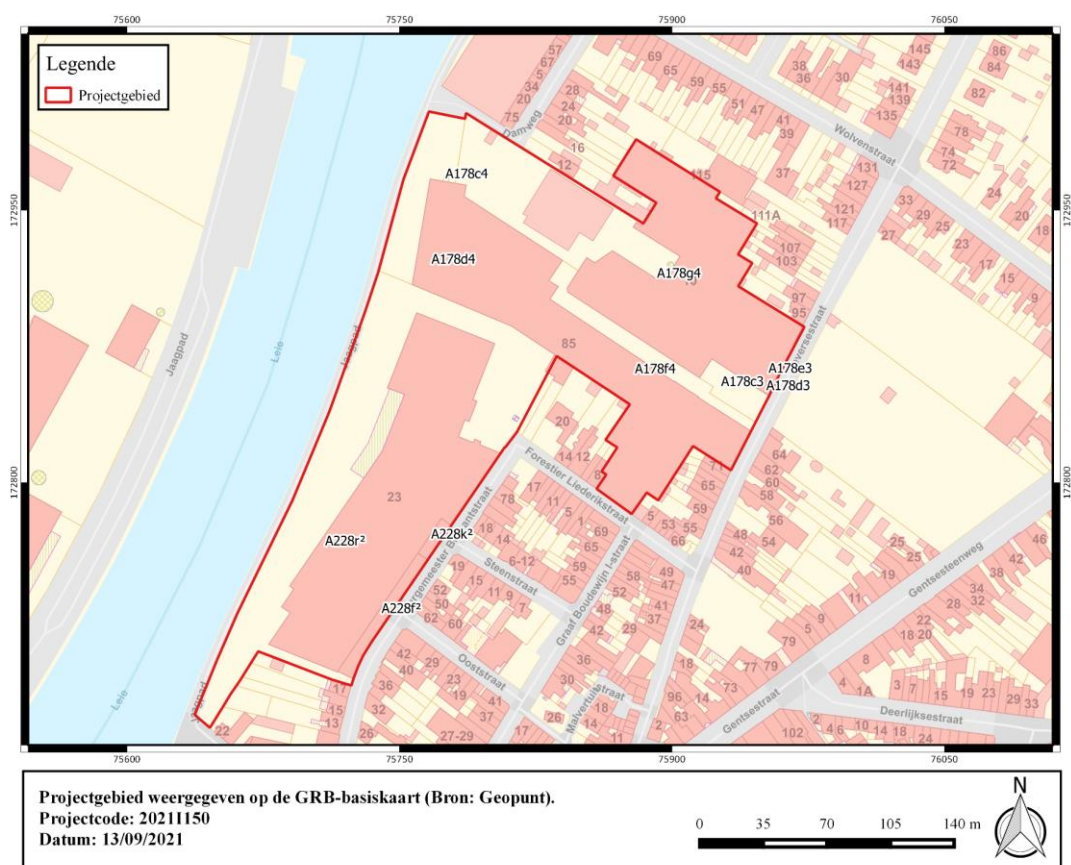
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

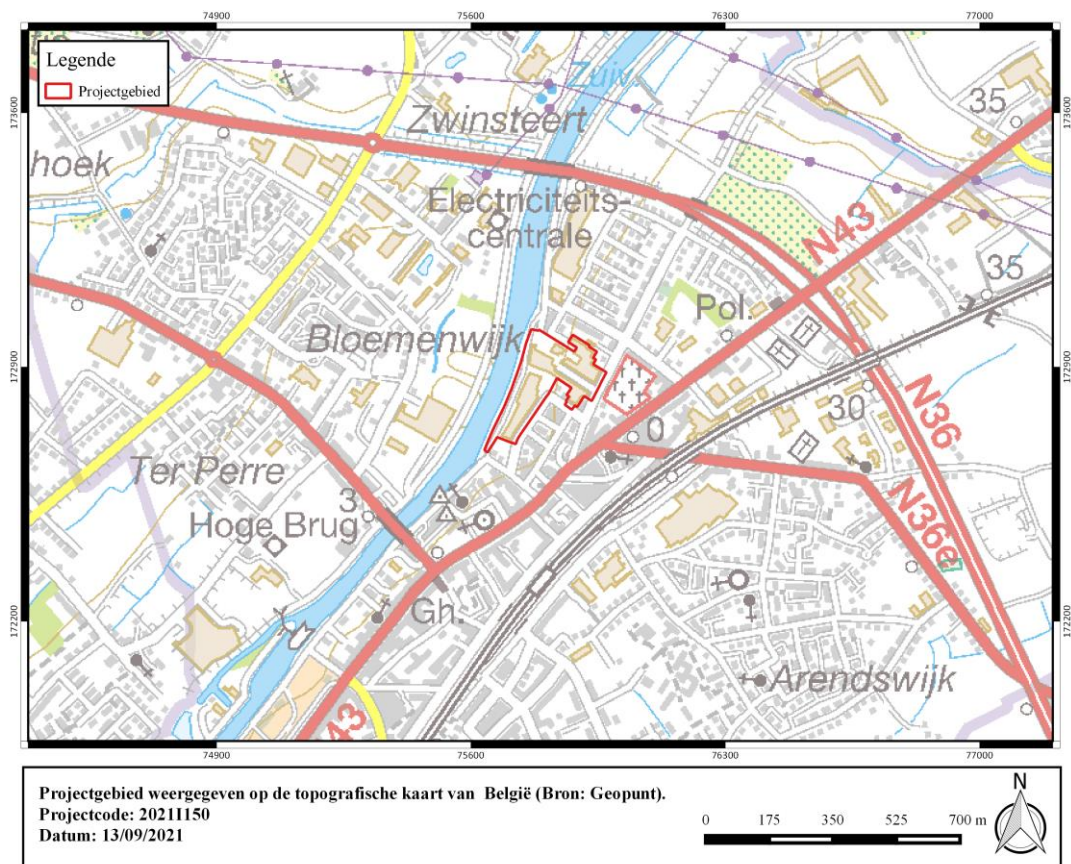
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Harelbeke
	Deelgemeente	/
	Postcode	8530
	Adres	Burgemeester Brabantstraat 66-76 Beversestraat 85 8530 Harelbeke
	Toponiem	Burgemeester Brabantstraat 66-76
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 75545 Y _{min} = 172655 X _{max} = 76109 Y _{max} = 173047
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Harelbeke, Afdeling 1, Sectie A, nr's: 228r ² , 228k ² , 228f ² , 178f4, 178d3, 178c3, 178e ³ , 178g4, 178d4, 178c4 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van de bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een gebied voor milieubelastende industrieën. Het plangebied is deels gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Harelbeke. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4,51 ha, vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Burgemeester Brabantstraat 66 werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en de verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen

1.3.3 Historische context en bekende archeologie vindplaatsen

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek. De recente onderzoeken die voortvloeiden uit archeologienota's zijn geraadpleegd via loket.onroerend.erfgoed.be.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische bronnen, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen die zowel via Geopunt als via het Nationaal Geografisch Instituut (Cartesius) ter beschikking worden gesteld. Bijkomende cartografische bronnen zijn waar relevant bekomen via verder archiefonderzoek.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971, ter beschikking gesteld via Geopunt.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

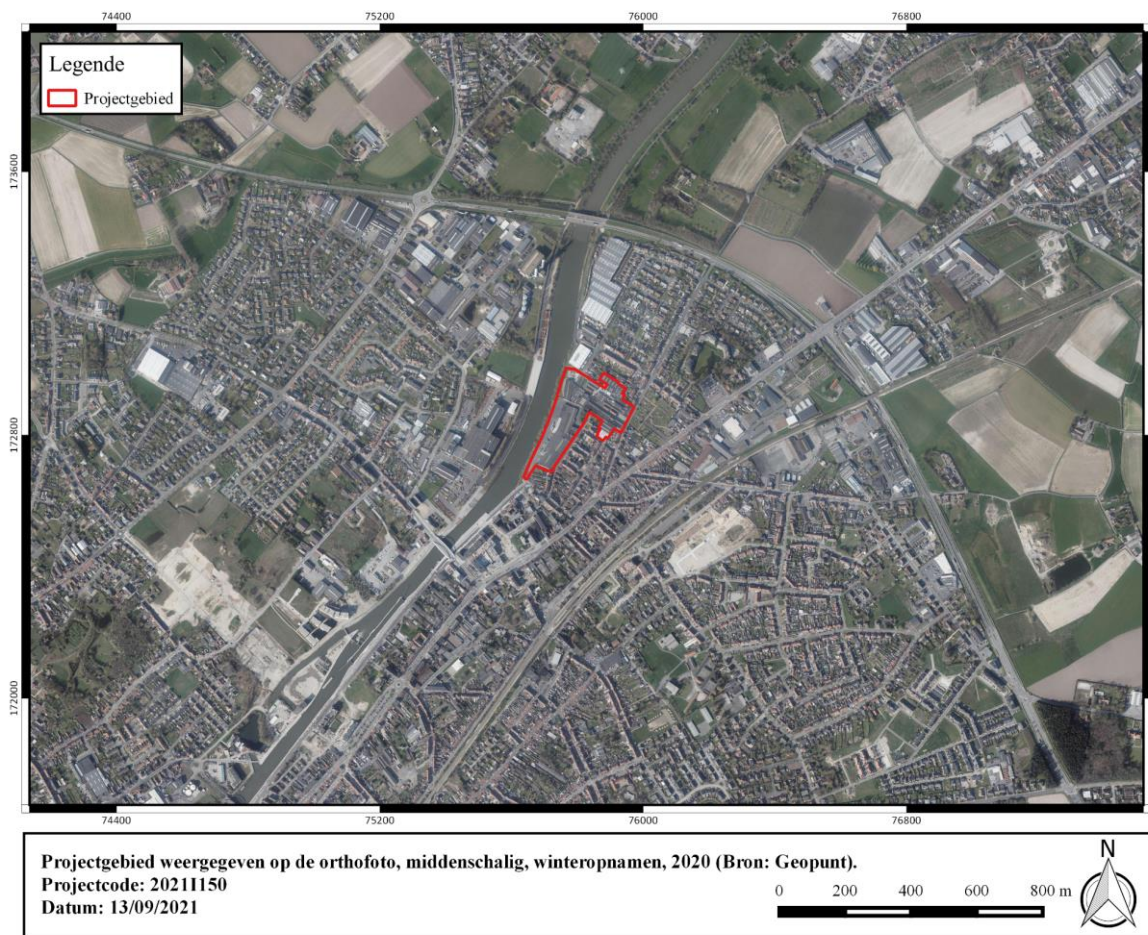
Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Introductie tot het projectgebied

1.4.1.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen aan de noordelijke rand van de historische stadskern van Harelbeke, in de provincie West-Vlaanderen. Harelbeke grenst in het noorden aan Bavikhove (Harelbeke), in het noordoosten aan Waregem, in het zuidoosten aan Deerlijk, in het zuiden aan Zwevegem, in het zuidoosten aan Kortrijk en in het noordoosten aan Kuurne.

Het plangebied situeert zich op de rechteroever van de Leie en wordt omsloten door de Leie ten westen, bebouwing langsheen de Damweg en Wolvenstraat ten noorden, de Beversestraat, Forestier Liederikstraat en Burgemeester Brabantstraat ten oosten en de Toekomststraat ten zuiden. De stadskern van Harelbeke situeert zich amper 150 meter ten zuiden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

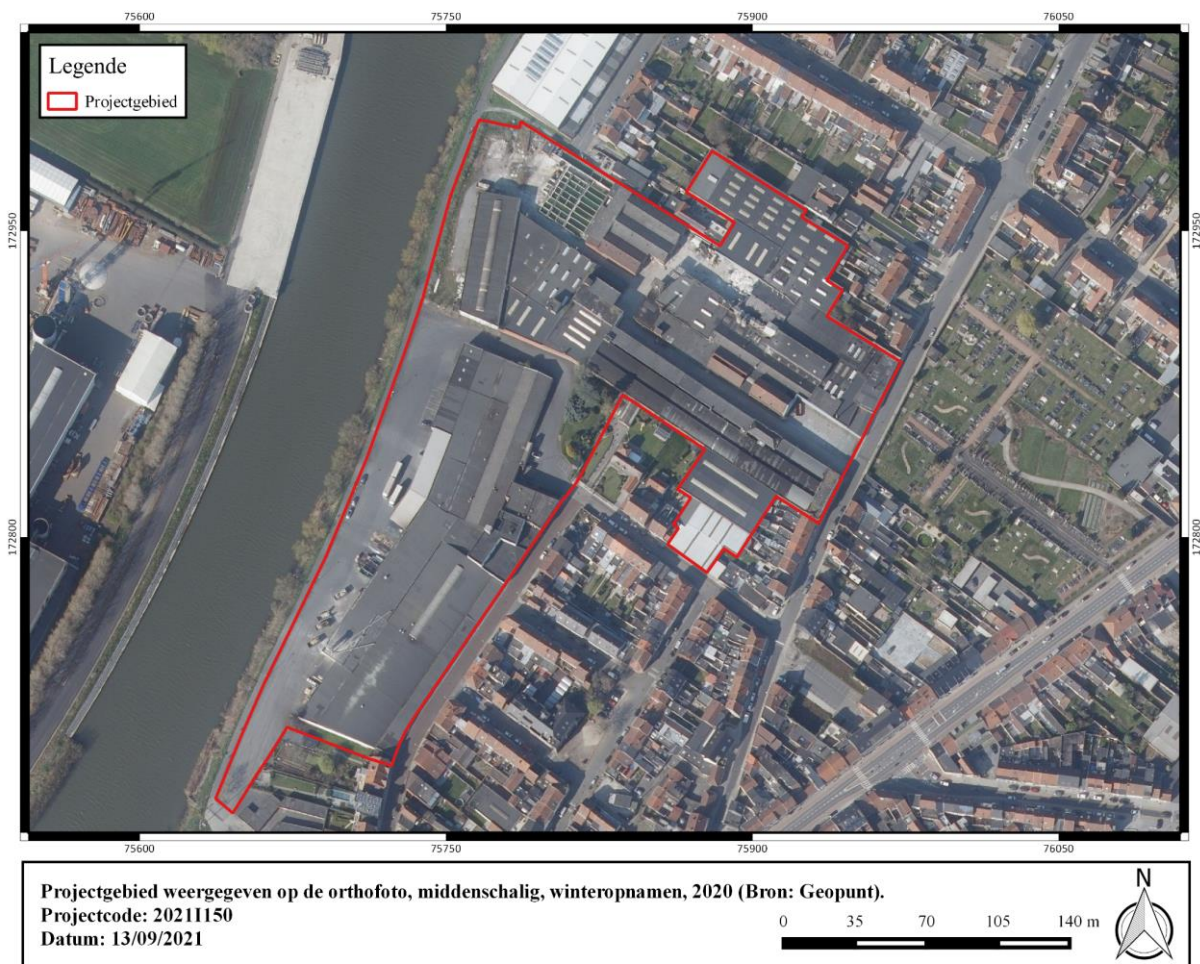
1.4.1.2 Geplande werken

1.4.1.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 4,51 ha.

In het noordelijk terreindeel situeren zich de gebouwen van Bomarbre – Marbralys, een tegelfabriek.

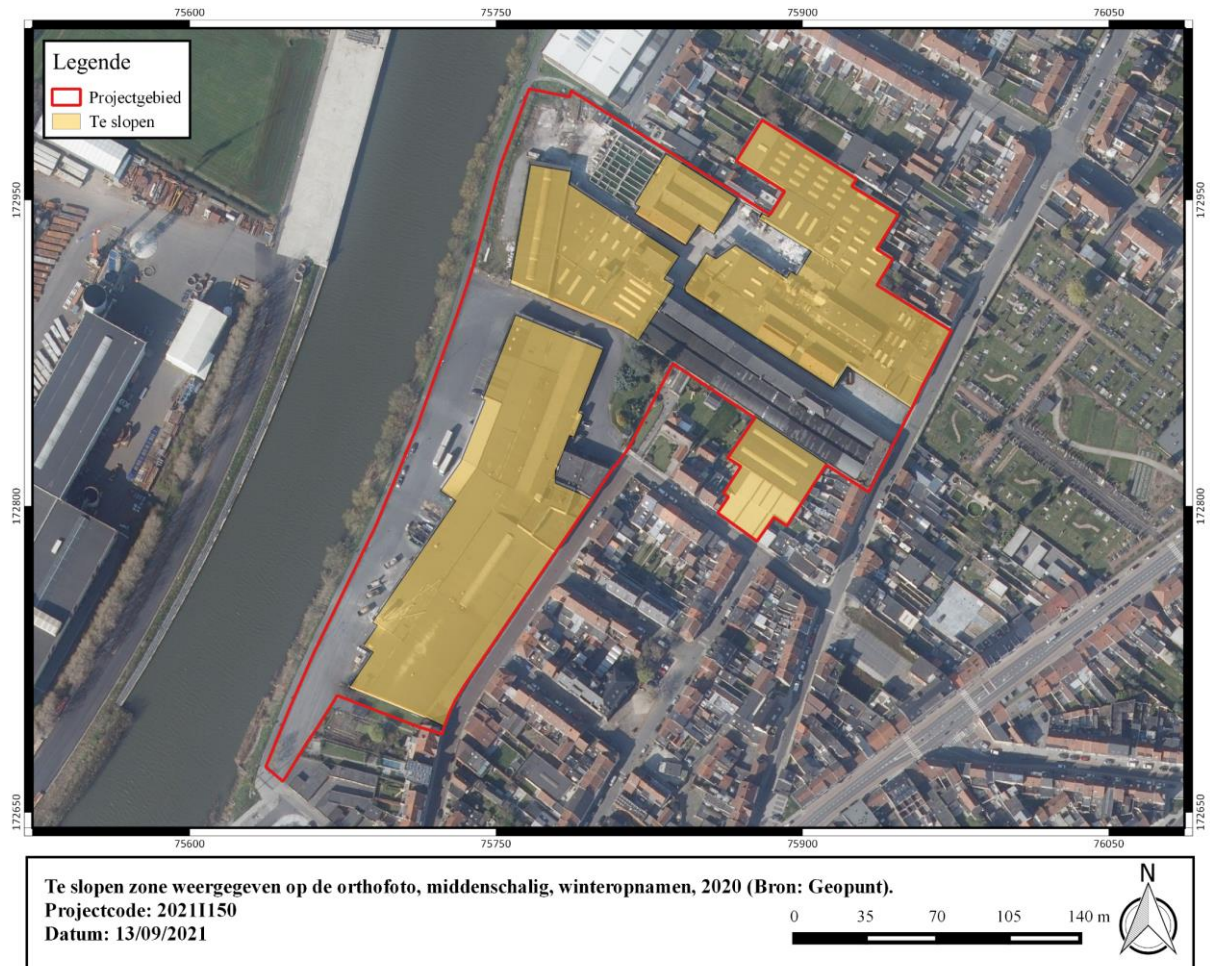
Binnen het zuidelijk deel van het plangebied situeert zich *Corex Depauw*, de onderzoekslocatie is volledig verhard en bebouwd. Het betreft een bedrijf dat kartonnen kokers produceert. Het grootste deel van het gebouw bestaat uit een productieruimte, waarbij ook een lasplaats/metaalbewerkingsplaats en beperkte garagewerkplaats aanwezig zijn. Op de onderzoekslocatie was in de periode 1936-1966 een betonfabriek gevestigd. De fabriek omvatte een werkplaats, magazijn, bergplaats voor kolen en cement en silo's met zand. Vanaf 1966 was een tegelfabriek aanwezig. De activiteiten van de tegelfabriek werden in 1984 overgenomen door nv De Pauw. De functie evolueerde toen naar een productiebedrijf voor kartonnen kokers. Het gebouw werd in de loop der jaren ook verbouwd en uitgebreid waarbij de huidige toestand bereikt werd in ca. 1988.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.1.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de sloop van het overgrote deel van het gebouwenbestand binnen de projectgrenzen. De sloopwerken hebben betrekking op een oppervlakte van ca. 25 685 m². De sloop omvat de afbraak van de bovengrondse structuren, de vloerplaat en de funderingen. Na de sloopwerken wordt het terrein niet bouwrijp gemaakt of genivelleerd. De omliggende verharding blijft behouden.

Figuur 5: Te slopen zone weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4.2 Fysisch geografische en geologische situatie

1.4.2.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden, ter hoogte van het alluvium van de Leie, die een zuidelijke uitloper is van de Vlaamse Vallei.

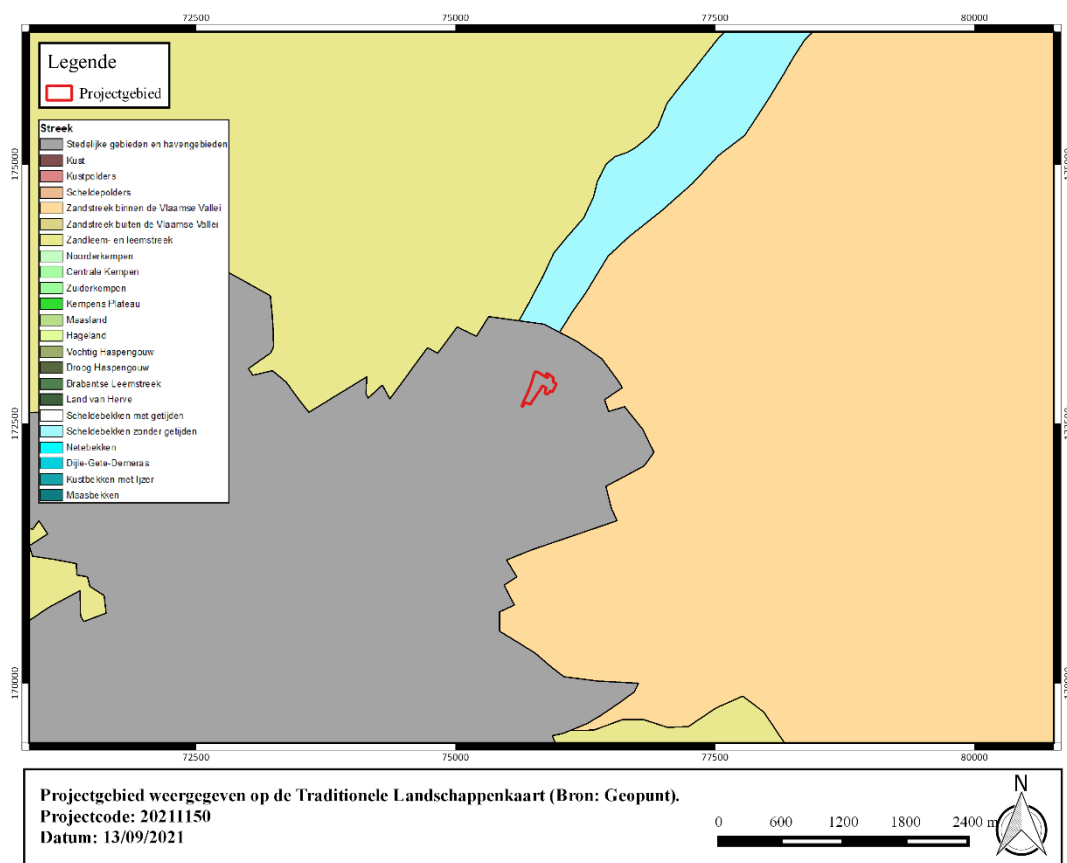
De Vlaamse Vallei vormt een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging lager dan 10 m TAW. Deze zandige vlakte helt licht naar het noorden af. De Vlaamse Vallei en haar vertakkingen vormen een complex van deels bedolven pleistocene thalwegen die in opeenvolgende fases tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met afzettingen opgevuld werden. De dikte van het pakket kan op sommige plaatsen meer dan 25 meter bedragen. Het huidige oppervlak valt samen met de top van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Op het eind van het Weichseliaan en doorheen het Holocene werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. Het jong alluvium heeft deze vroeg-holocene dalen gedeeltelijk opgevuld. De holocene alluviale valleien vertonen een sterk meanderend karakter in tegenstelling tot de oudere vlechtende rivierpatronen. Het meanderend verloop van de holocene Schelde en Leie heeft een topografische ligging van gemiddeld 6 m TAW. In de bochten of oeverwalafzettingen treft men een sikkelvormige afwisseling of opeenvolging van zandige ruggen en kleiige kommen aan.

In de Vlaamse Vallei komt op het laagterras een microreliëf voor dat vooral bij de afzetting van de eolische dekzanden en boreale stuifzanden gevormd is, maar ook elementen omvat die van de verwilderde fluvioperiglaciale, pre-holocene dalbodem overgeërfd zijn (zoals bijvoorbeeld donken). De dekzandruggen kwamen tot ontwikkeling in het laat-Pleniglaciaal (76.000-14.640 jaar geleden) in een koude en droge periode, waarbij de wind door de beperkte vegetatie vat kreeg op het zandoppervlak. Alle voornoemde morfologisch eenheden kunnen verschillende meters boven het reliëf uitsteken. De topografische ligging van de Vlaamse Vallei weerspiegelt soms ook de aanwezigheid van bedolven Tertiaire Getuigenheuvels.

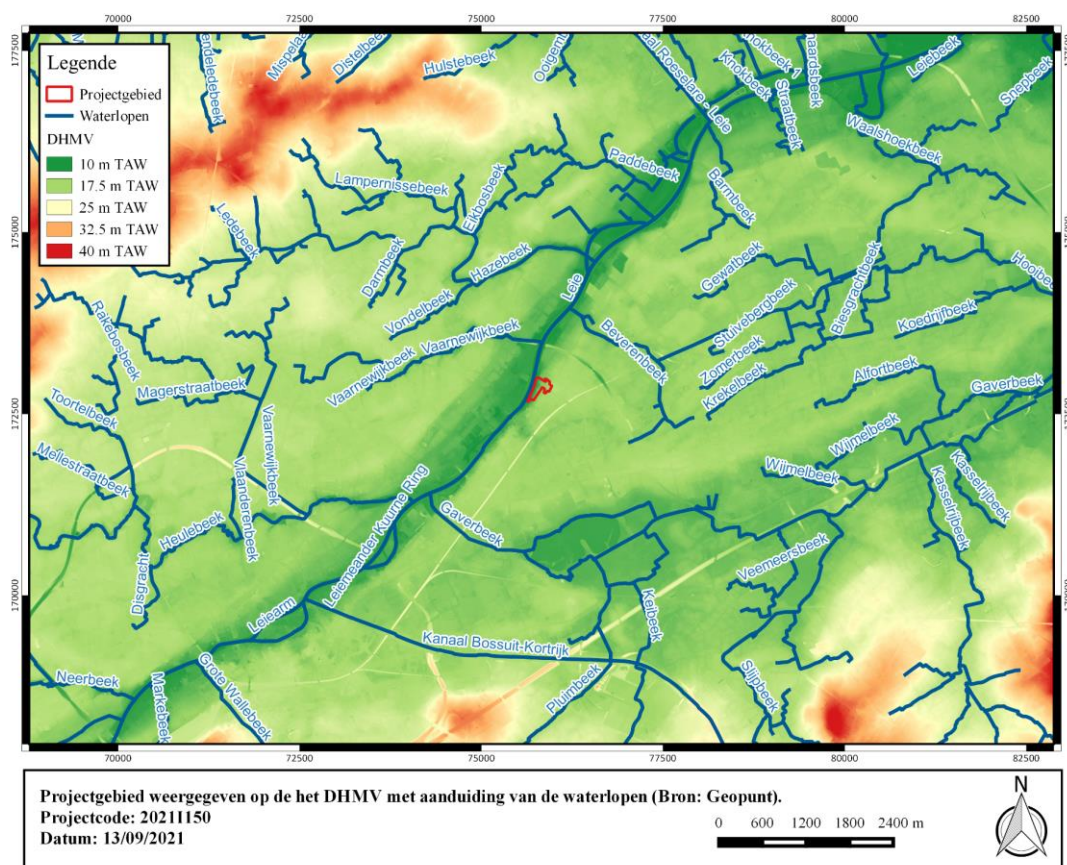
Het westelijk deel van het plangebied situeert zich binnen het Holocene alluvium van de Leie, het oostelijk terreindeel situeert zich op het Weichseliaan terras. Oorspronkelijk liep de Leie doorheen het westelijk deel van het plangebied. De Leie is relatief recent verlegd in westelijke richting. Het plangebied situeert zich op een hoogteligging van ca. 11 – 18 m TAW en helt sterk af in westelijke richting.

Hydrografisch is het projectgebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

Het landschappelijk kader – op de rand van het alluvium van de Leie – moet een aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio, gezien er optimaal geprofiteerd kan worden van overlappende biotopen. De nabijheid van water bood mogelijkheden voor activiteiten als visvangst, jacht, etc.

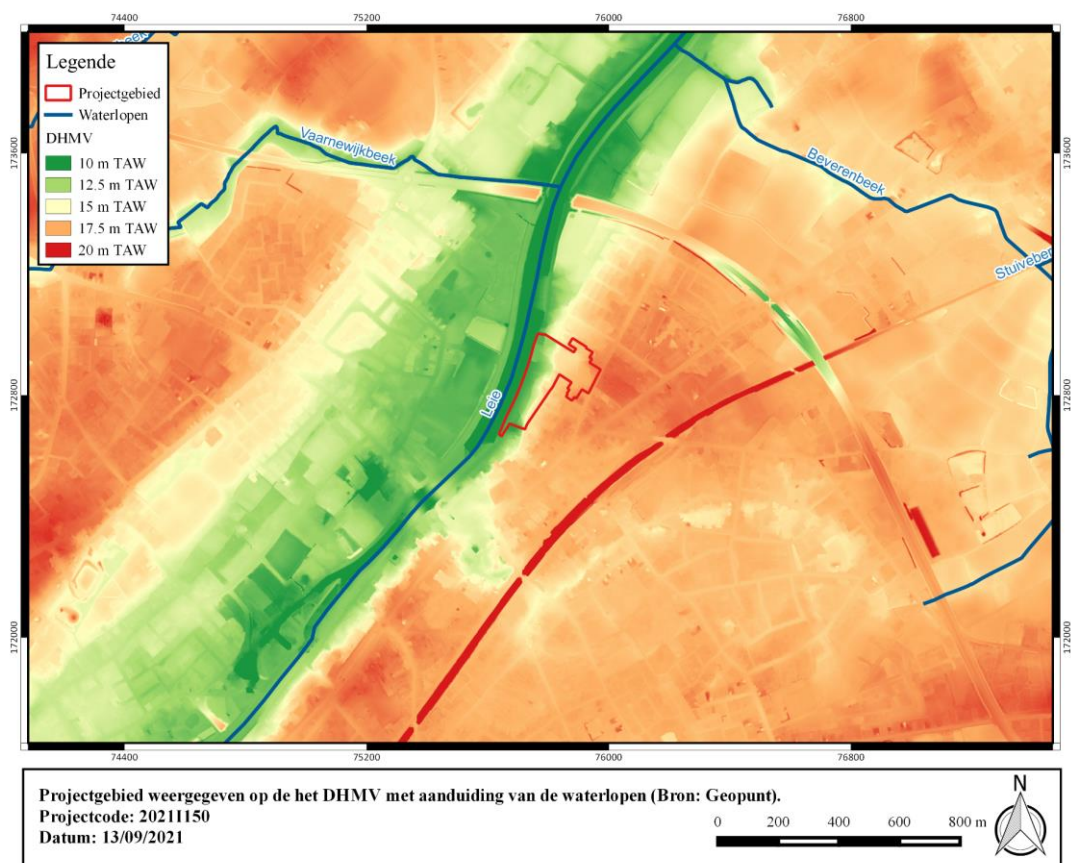

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

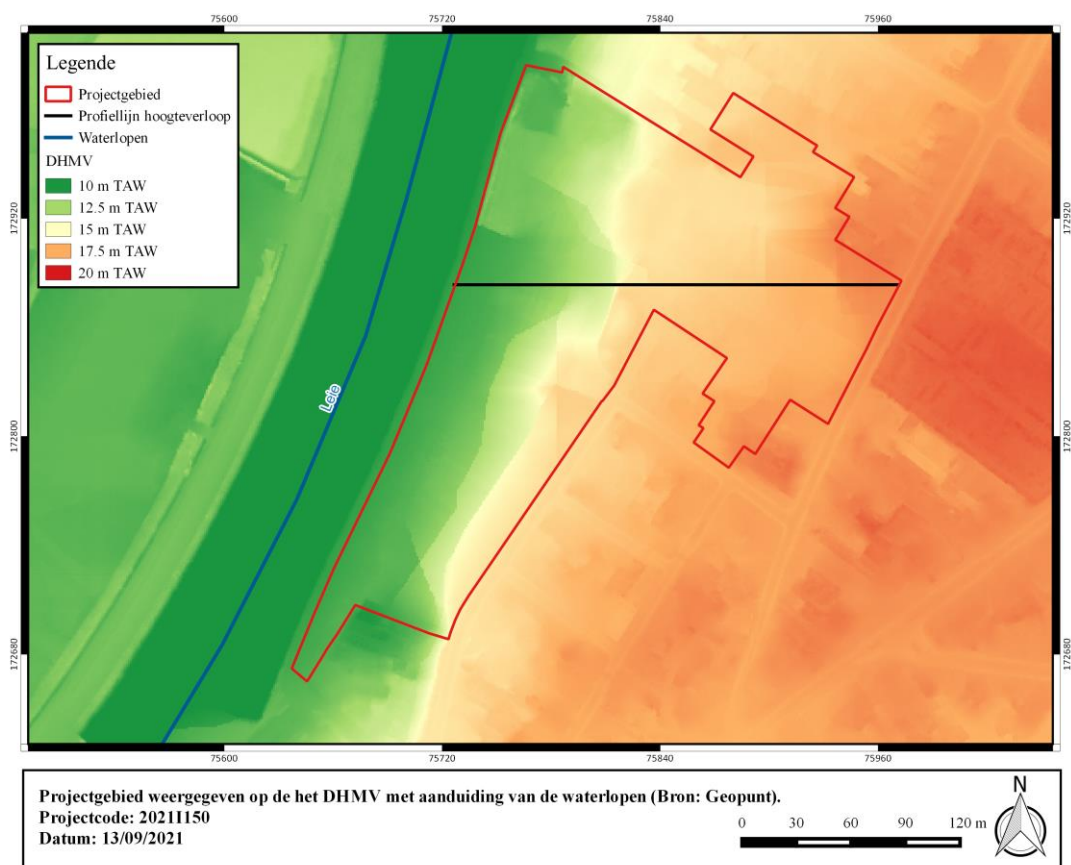

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

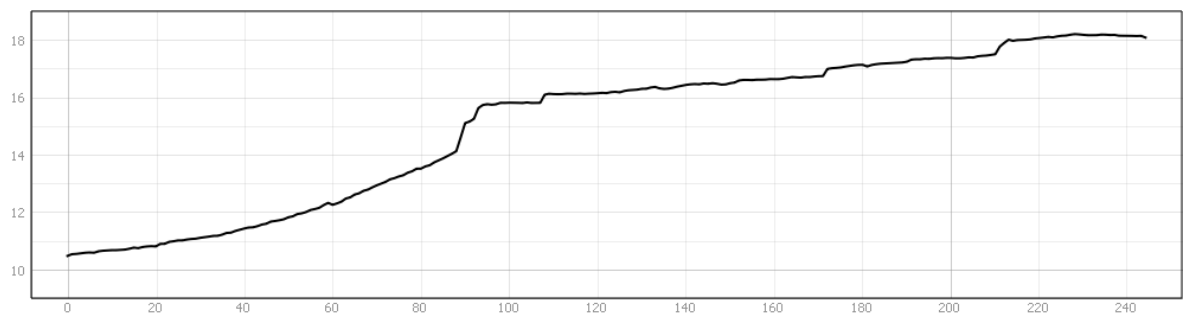

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

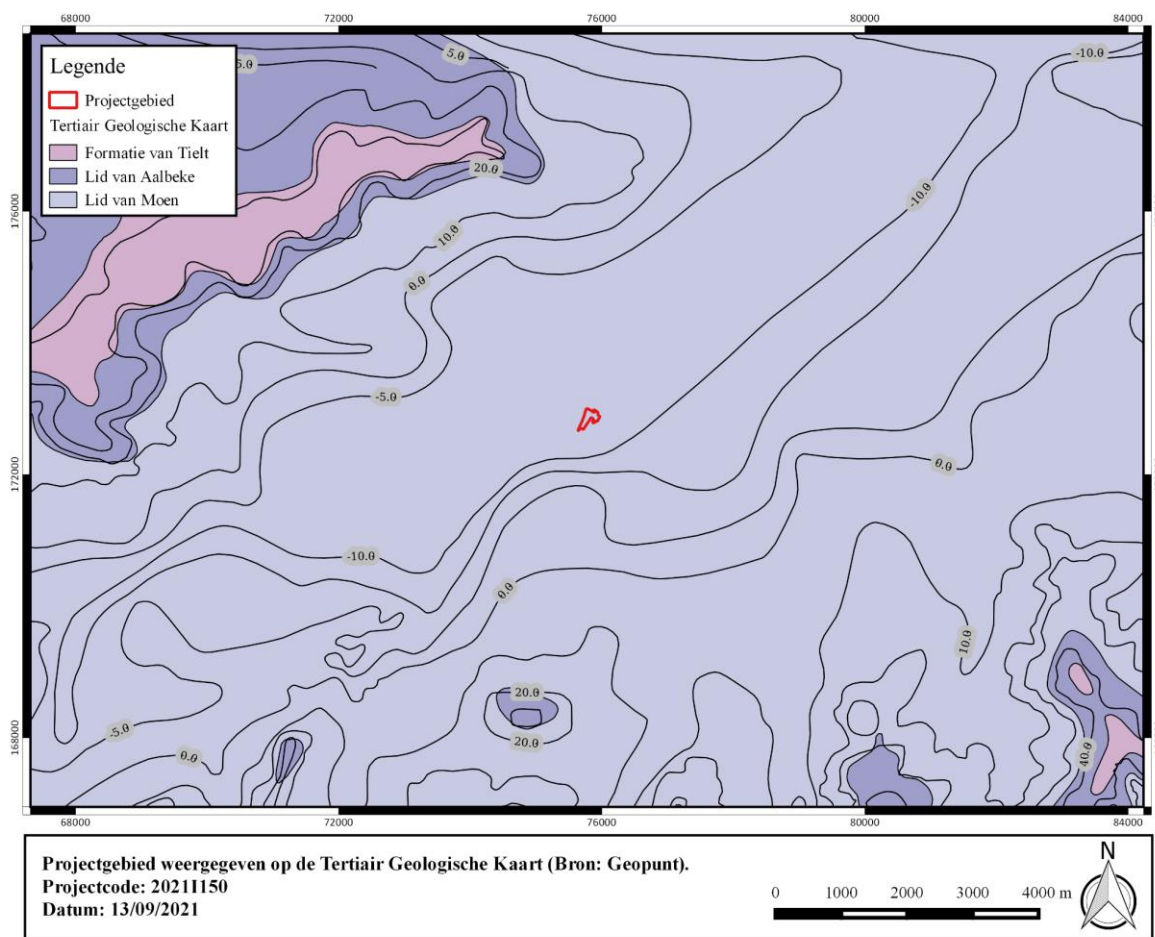

Figuur 10: Hoogteverloop, W-O.

1.4.2.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

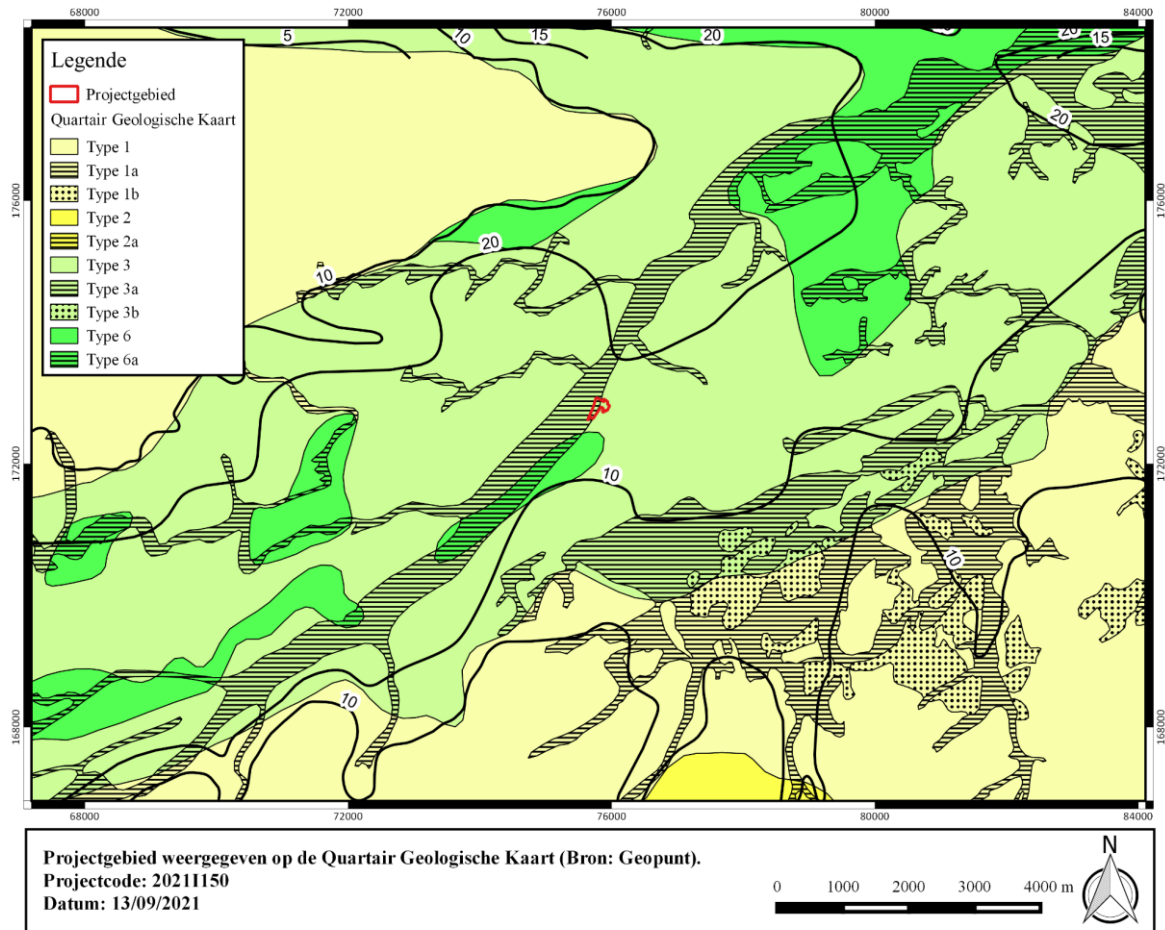
Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair. Het projectgebied is deels gelegen in het Quartair **Type 3a**. Bij dit type bestaat de top uit een fluviaatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

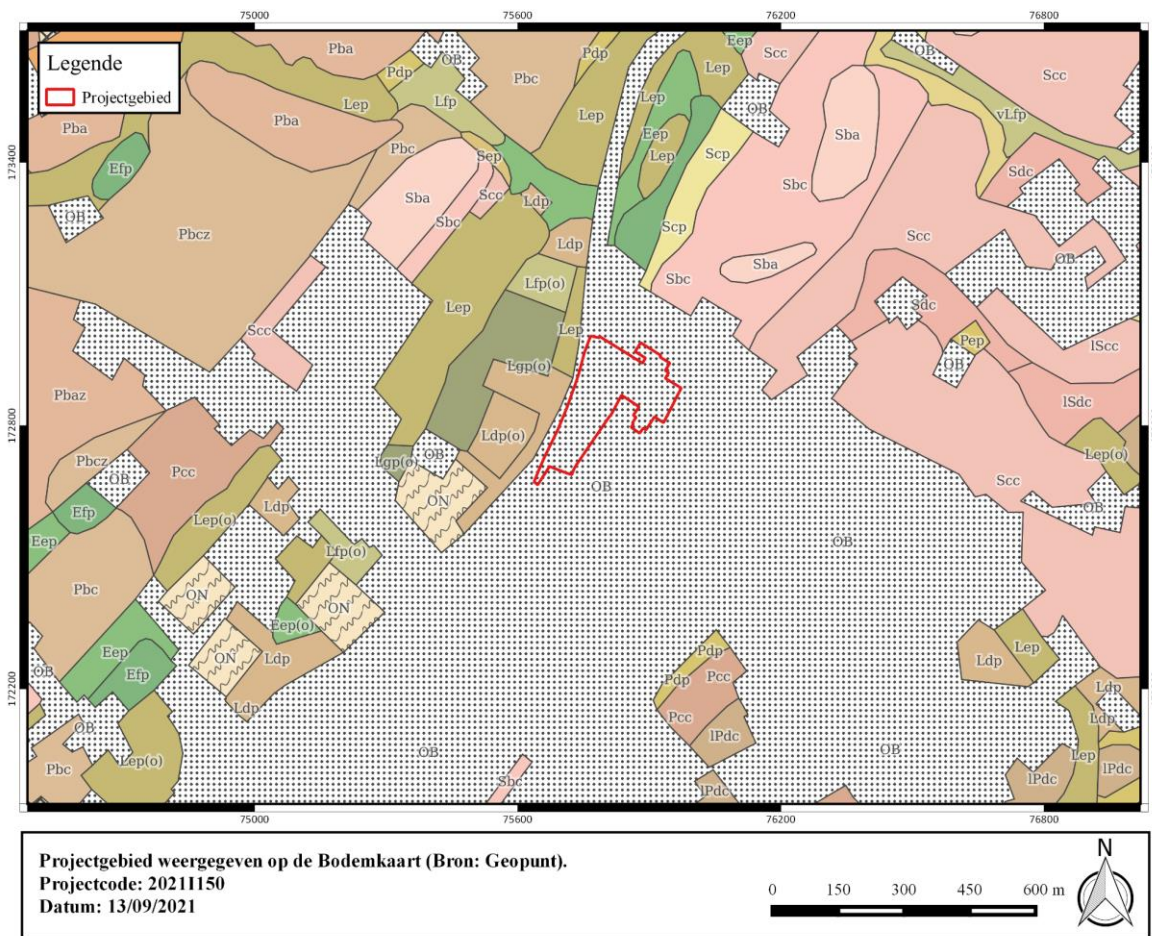

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Bodenvormingsprozessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

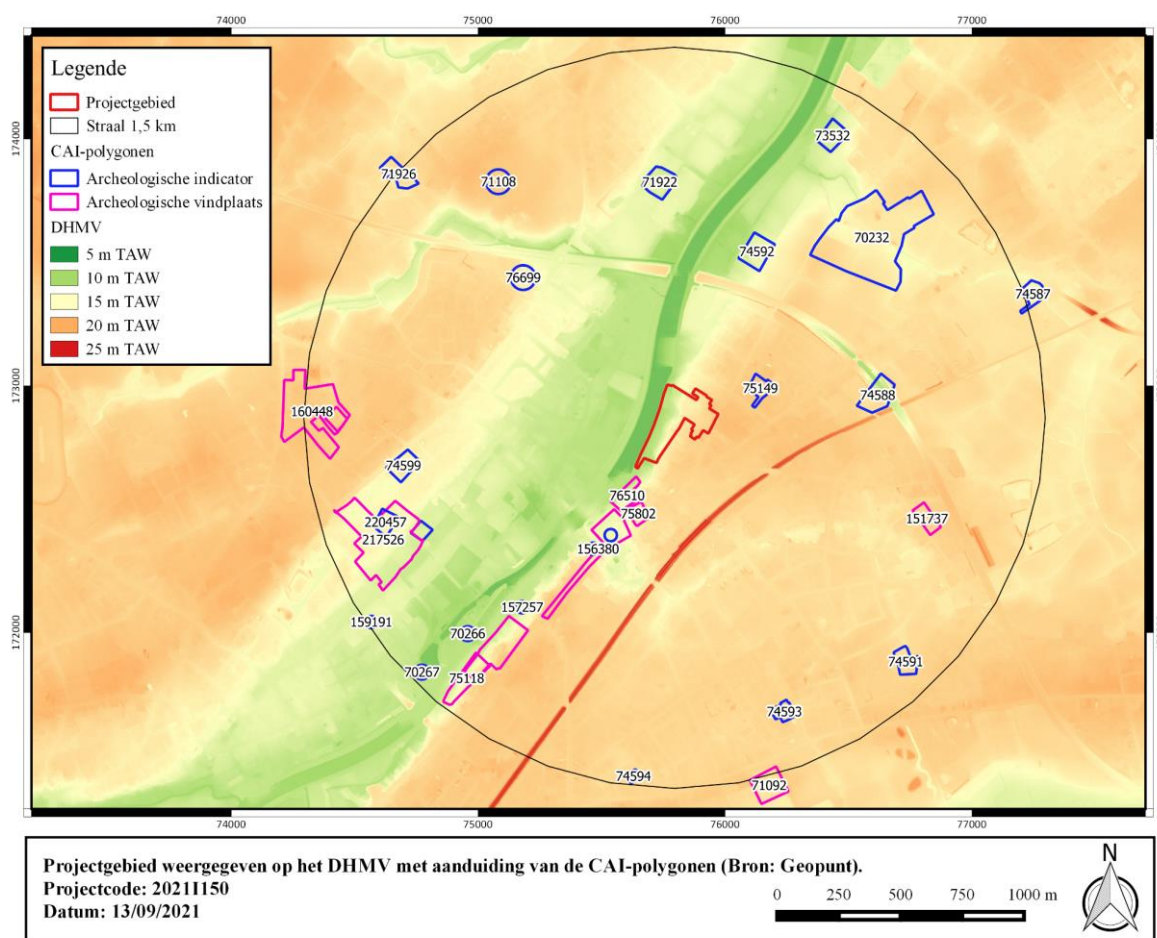

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.3 Historische en archeologische voorkennis

1.4.3.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Een groot deel van deze sites zijn gekend dankzij ouder onderzoek bij de ontwikkeling van het havengebied van Harelbeke. Onderzoek langs beide zijden van de rivier wijst op doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Bij onderzoek in de omgeving zijn voornamelijk bewoningssporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen in kaart gebracht. Tevens zijn op meerdere locaties vuurstenen artefacten gerecupereerd uit het mesolithicum. Het terras langs de Leie moet voor zowel rondtrekkende groepen jager-verzamelaars als vroege landbouwers zeer gunstig geweest zijn.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 2 km van het projectgebied (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

71092	Opgraving (1954); NK: 150 meter Midden-Romeinse tijd: twee waterputten – een kleine, bruine urne Bron: Viérin J. 1956, Vestiges d'habitats et puits romaines à Harelbeke: Tonneau à marques de cuveliers Gallo-Romains; Sandale Romaine, in: Archeologie 1956/1, p. 137-138.
-------	---

75118	Opgraving (1969), NK: 150 m Mesolithicum: Afvalkuil: 50-tal silexen (afslagen, 1 proximaal schuin geretoucheerde kling, 1 schuin trapezium, kling van 93 mm, hoefschrabber, splinters, spitse kling met afgestompte rand (Tjongerspits)) en een groot aantal scherven. Bouwwerk nabij dezelfde plaats bracht in het begin van 1970 een tweede afvalkuil aan het licht: 30-tal silexen (o.a. kling, hoefschrabber, splinters, spitse kling (Tjongerspits)). Lithisch materiaal. IJzertijd: scherven, laagovens (ijzerwinning). Bron: Despriet Ph., 1969. Harelbeke (Stasegem): prehistorisch en Romeins, in: Archeologie 1969/2, 58-59.
75149	Controle van werken (1976, Deceuninck, P.); NK: 15 meter Midden-Bronstijd: bronzen hielbijl (178 mm lang; 30 mm breed aan de hiel, 47 mm breed aan de snee), donkergroene patina, beschadigde snede, zichtbare gietnaad, breedte van blad grootst net boven de snede, handvormig oor nu in privécollectie Bron: Despriet Ph. (1982) Een bronzen hielbijl uit Harelbeke, in: De Leiegouw, jg XXIV, afl. 3-4, p. 307-310.
75802	Opgraving (1959, Mertens); NK: 15 meter Romeinse tijd: bouw materiaal - In het metselwerk van de kerk zijn enkele Romeinse dakpannen en tegels aanwezig. Aanwezigheid van roze mortel (mengen van baksteengruis in mortel), kenmerkend voor de Romeinse periode Volle middeleeuwen: Kerk – vlakgraf Bron: Devliegheer, L. 1959: Oudheidkundig onderzoek van de Sint-Salvatorkerk te Harelbeke, in De Leiegouw, jg. 1, p. 19-62.
76510	Opgraving (1980); NK: 15 meter Neolithicum: fragmenten van klingen - drie brokstukken van gepolijste bijlen - geretoucheerde pijlpunt Volle middeleeuwen: ronde loden zegel - een kleine Pingsdorfscherf: een wandfragment met grillige versiering van paarse verfaarde en dateert uit de 10de - 12de eeuw Late middeleeuwen: klooster – 5 afvalputten Bron: Erfers, F. 1983: Terreinverkennde opgraving op grond van het kapittel van de Sint-Salvatorskerk te Harelbeke, in: Archaeologia Mediaevalis, 6, 25-26/02/1983, p. 64-66.
151737	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 meter

	Onbepaald: Smalle ondiepe greppels met een lichtgrijze tot lichtbruine vulling die ofwel te maken hebben met de ontwatering van het terrein ofwel met landbouwactiviteit. Ze bevinden zich op een vrij regelmatige afstand van elkaar (meestal ongeveer 4 meter). Wereldoorlogen: Bomkraters Bron: Smeets M. 2010: Archeo-rapport 50. Het archeologische vooronderzoek aan de Deerlijksesteenweg te Harelbeke, Studiebureau Archeologie bvba
156380	Onbepaald (1974); Mechanische prospectie (2015); NK: 250 meter Late middeleeuwen: Uit het onderzoek van Despriet: een bijna onafgebroken profiel, bestaande uit een opeenvolging van puin-, brand- en afvallagen, daterend vanaf de 14de eeuw tot heden. Dit puingebied, teruggevonden volgens dezelfde oriëntatie als de Marktstraat, wijst dus op een nederzetting, die zich had ontwikkeld volgens de oriëntatie van een bestaande weg, die misschien teruggaat tot de Romeinse tijd. Naar aanleiding van de herinrichting van het stadscentrum en het marktplein voerde ABO in 2015 een vooronderzoek uit adhv 7 proefsleuven. Uit dit onderzoek bleek dat ondanks de grootschalige herinrichting van de markt in de jaren '50 en '70 dat de destijds uitgevoerde sloop van de bestaande bebouwing niet ten gronde was gebeurd. Restanten van deze gesloopte 17de-18de eeuwse gebouwen werden aangetroffen in de proefsleuven. Er werden eveneens resten aangetroffen die vermoedelijk dateren uit de periode tijdens of voorafgaand aan de demping van de beekvallei. Het betreft een dempingslaag met hieronder resten van oudere bebouwing uit de 14de-16de eeuw en uit de 15de-16de eeuw. De Harelbeek werd vanaf de 14de eeuw geleidelijk opgevuld met grote massa's puin en afval - oudste fase (zeker na de Romeinse tijd): een vrij uitgestrekt paalwerk, dit werd vanaf de 14de eeuw met afval bedekt, waardoor kunstmatige gronden ontstaan, dit proces moet al in de 16de eeuw afgerond zijn Bron: Despriet, Ph. 1975: Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, De Leiegouw XVII.4, 341-360. Vervoort, R, Coenaerts, J, 2015: Leven langs de Leie, Archeologisch vooronderzoek op het marktplein te Harelbeke (Harelbeke, West-Vlaanderen), ABO archeologische rapporten 210.
159929	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Metaaltijden: gracht met enkele aardewerkscherven met datering in bronstijd-ijzertijd

	Late middeleeuwen: grachtfragment waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden – kuil Middeleeuwen: enkele grachtfragmenten waarin middeleeuws aardewerk werd gevonden Nieuwe tijd: postmiddeleeuwse gracht Bron: Cox L. e.a. 2012, Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Harelbeke, Tweebruggenstraat ("Westwijk"), BAAC Vlaanderen Rapport 16
160448	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: nederzetting, - zuidoostelijke zone: greppeltje, talrijke paalsporen, afvalkuil. In de sporen werd grijs aardewerk, handgevormd aardewerk en een ijzeren handvat of hengel gevonden. In de paalsporen kon een huisplattegrond herkend worden. Mogelijk diende het greppeltje in de buurt van de paalsporen voor het afwateren van regen van het dak van de structuur. Zuidelijke zone: 2 greppels waarin volmiddeleeuws materiaal werd gevonden (o.a. fragment van een kogelpot. In deze zone werden nog enkele paalsporen gevonden, maar bij gebrek aan vondstmateriaal kunnen ze niet met zekerheid aan de middeleeuwen worden toegeschreven. Nieuwe tijd: zuidoostelijke zone: greppel, westelijke zone: greppel Bron: Reyns N. & Dierckx L. 2012, Archeologisch vooronderzoek Kuurne - Pouckeweg (De Vlasschuur), Rapporten All-Archeo bvba 095
164933	Opgraving (2012); NK: 15 m Steentijd: 3 silexvondsten, o.a. een schrabber. Midden-Romeinse tijd: verschillende elementen van meerdere erven, met palenclusters en greppelstructuren. Minstens twee fasen. 14C dateringen wijzen eveneens op aanwezigheid in de 1e en de 4e eeuw. Het zwaartepunt van de bewoning is echter te situeren in de 2e- 3e eeuw. Vroege middeleeuwen: sporencluster met mogelijk plattegrond van 3-schepig gebouw. Volle middeleeuwen: paalsporen en greppels. Nieuwe tijd: greppel. Bron: Bruggeman J., Cleda B., Dierckx L., Reyns N., 2013. Archeologische opgraving Kuurne- Pouckeweg (De Vlasschuur), Rapporten All-Archeo bvba 129, Bornem.
217526	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter

	Late ijzertijd: Mogelijk erfsysteem, met een omgreppeling en enkele structuren waaronder een spieker en een circelvormige mogelijk funeraire structuur, enkele paalkuilen. Een tweede greppelsysteem is slecht bewaard. Romeinse tijd: brandrestengraven - plattegrond van een geëvolueerde versie van het Alphen-Ekeren type IIC. En een mogelijke ingang van een portiekgebouw. Late middeleeuwen: greppelsysteem Bron: Verhaeghe C., Demoen D., Janssens N., Desmet C. 2017: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Kuurne/ Harelbeke 'Ter Perre', Baac Vlaanderen rapport 467, Gent.
--	---

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

70266	Indicator cartografie: NK: 150 m Volle middeleeuwen: molen
70267	Indicator cartografie: NK: 150 m Volle middeleeuwen: molen
71922	Indicator cartografie; NK: 15 meter 16e eeuw: site met walgracht
71926	Indicator cartografie: NK: 15 meter 17^e eeuw: site met walgracht
74587	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74588	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74591	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74592	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74593	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74594	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74598	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74599	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
157255	Indicator cartografie; NK: 250 meter Middeleeuwen: paalwerk

Veldprospecties

70232	Veldprospectie; NK: 250 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Midden-Romeinse tijd: aardewerk Bron: Despriet, Ph. 1980, Het Oudheidkundig Bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1978, in: De Leiegouw, jg. XXII, afl. 4, p. 359-376
71108	Veldprospectie (1977); NK: 250 meter Steentijd: lithisch materiaal
73532	Veldprospectie (1976); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal
76699	Veldprospectie (1965); NK: toponiem Mesolithicum: lithisch materiaal

Metaaldetectie

220457	Metaaldetectie (2018); NK: 150 m Romeinse tijd: munt. 20ste eeuw: 1x The Royal Regiment of Artillery cap badge.
--------	---

Onbepaald

157256	Onbepaald; NK: 250 meter Romeinse tijd: muntschat
157257	Onbepaald; NK: 250 meter Middeleeuwen: afvalputten - beerputten Bron: Ooghe, R., Debrabandere, F. & Despriet, Ph. 1979: Harelbeke, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 1, Kortrijk.
159191	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: een 1-orig kruikje van rood oxiderend gebakken aardewerk ten dele bedekt met loodglazuur.

1.4.3.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Naast de Romeinse periode is het prehistorisch voortraject evenzeer van belang voor het grondgebied van Harelbeke. De eerste sporen van menselijke aanwezigheid in de regio klimmen op tot het einde van de paleolithicum en het mesolithicum. De Leie en de Gaverbeek vormden hun eigen valleien en zo ontstond een landschap met strategisch kleine zanderige heuveltjes. Op die manier ontwikkelde zich een gevarieerd landschap met afwisselend natte en beter gedraineerde gronden. Jager-verzamelaars, op zoek naar droge plaatsen op de grens van twee verschillende ecologische zones, bewoonden frequent de hoger gelegen oevers van de Gaverbeek.

Een ruim aantal prospecties en opgravingen rond de Gavers bevestigen deze oude menselijke aanwezigheid. In 1975 en 1977 werd een kleine nederzetting uit de steentijd aangetroffen tussen de Teesweg en de Theo Nuytensslaan waarbij meer dan 2000 artefacten werden gerecupereerd.¹

Gedurende het neolithicum nam het belang van de nomadische jager-verzamelaar af en in het vierde millennium voor Christus kende de landbouw een zekere ontwikkeling. Verspreid over het grondgebied van Harelbeke indiceren een aantal archeologische vondsten menselijke aanwezigheid gedurende de ijzertijd. Rond het begin van de jaartelling waren de hoger gelegen delen van het landschap allicht bewoond door landbouwers, doch er was geen sprake van een uitgebouwde ijzertijdnederzetting op de Collegewijk.²

Het noordwestelijk deel van Vlaanderen vormde tijdens de eerste vier eeuwen van onze tijdrekening een deel van de zogenaamde civitas Menapiorum, een bestuurlijke indeling van de Romeinse provincie Gallia Belgica.

De regio rond Harelbeke kan onderverdeeld worden in drie delen. In het westen ligt de Leievallei met de Gaverbeek als belangrijke zijarm, in het oosten ligt de Scheldevallei én tussen deze twee valleien liep een beboste kam. In de Scheldevallei zijn voor de Romeinse periode verschillende omvangrijke boerderijen van rijke landeigenaars aangetroffen. De Leievallei echter, kent een andere ruimtelijke inrichting, landgebruik en bewoningspatroon. De bebouwing en proto-industriële activiteit concentreerde zich langsheen de Leie en de regionale wegen. In de ruimere omgeving tekende zich een meer open, ruraal landschap af. De positie bij een waterweg als de Leie was belangrijk voor transport en tevens was de aanwezigheid van water belangrijk voor ambachtelijke productie en landbouw. De moerassige riviervalleien leenden zich dan weer tot goede graasgebieden voor het vee.³

Naast de klassieke Romeinse heerbanen, die de grootste verkeersassen waren, was er een veel complexer en uitgebreider transportnetwerk van regionale wegen die bewoningskernen met elkaar en het achterland verbonden. Naast de nabijheid van water en wegen werd de aantrekkingskracht van het gebied tevens bepaald door de natuurlijke rijkdommen van de streek. De regio had rijke meersgronden die geschikt waren voor veeteelt, drassige depressies die rijk waren aan moerasijzererts, waterzieke gronden voor het verbouwen van vlas en de aanleg van rootputten, goed gedraineerd akkerland en kleigrond die productie van aardewerk en bouwmaterialen mogelijk maakte. Het nabijgelegen Kortrijk, waar zich een legerkamp situeerde, was een economisch interessante afzetplaats. Teven woonden ex-militairen en de

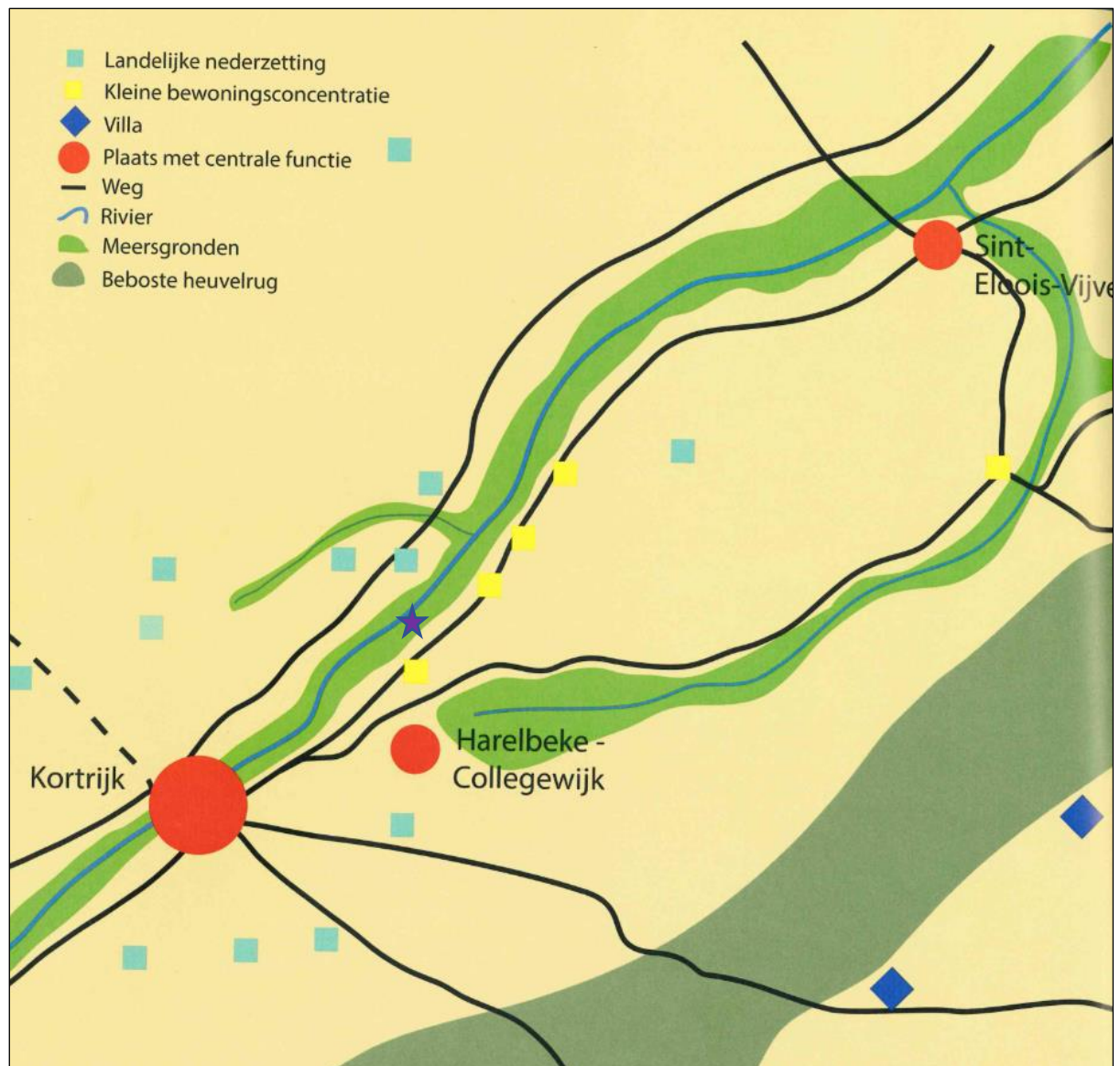
¹ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: pp.23-27.

² PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.31.

³ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.57. (bijdrage van Defrancq, J.)

familie vaak in de nabijheid van een kamp, alwaar ze aan landbouw en kleinschalige productie deden.⁴

Figuur 15: Nederzettingen in en rond Harelbeke. Locatie onderzoeksterrein is bij benadering aangeduid met een paarse ster. (Bron: PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.36.)

Ook het grondgebied van de historische stadskern van Harelbeke heeft een Romeins verleden, al gaat het vermoedelijk om een kleine nederzetting. Verspreid in de stadskern zijn Romeinse vondsten geattesteerd. Het Germaanse Harula zou zandige heuvel betekenen, wat exact overeenkomt met de topografische situatie van de stad. Voor de vroege middeleeuwen zijn geen vondsten gekend.

Belangrijk in de geschiedenis van Harelbeke is de stichting van het Sint-Salvatorskapittel door Boudewijn V tussen 1035 en 1042. De eerste vermelding van de kerk en de nederzetting dateert ook uit 1035. Harelbeke wordt in 1153 voor het eerst als stad vermeld. Zoals in zovele Vlaamse middeleeuwse steden was ook hier de lakennijverheid belangrijk. In 1385 kreeg de stad een

⁴ PLETS, G. DE CLERCQ, W. & CLERBAUT, T. 2013: p.57. (bijdrage van Defrancq, J.)

octrooi, dat de productie van laken en het houden van een jaarmarkt regelde. Harelbeke werd nooit versterkt.

In de middeleeuwen ligt het grondgebied van het huidige Harelbeke vermoedelijk deels in het Methelawoud dat zich uitstrekte over Beveren-Leie (Waregem), Desselgem (Waregem) en Deerlijk en uitlopers had naar Waregem en Harelbeke. Het woud was in de 10de eeuw in het bezit van de Gentse Sint-Pietersabdij, dat in de loop van de 11de en 12de eeuw het woud liet rooien in functie van landbouw. Gedurende de 14de eeuw wordt Harelbeke geplunderd en deels verwoest bij verschillende opstanden van de Gentenaren.

De stad wordt vanouds gedomineerd door het tracé Kortrijk Gent dat parallel loopt met de Leie en waarlangs zich de bebouwing concentreert. In de laatste decennia van de 16de eeuw breken onrustige tijden aan. De stad valt in 1570 ten prooi aan de geuzen waarbij verschillende huizen worden afgebrand en geplunderd. Ook gedurende de 17de eeuw heeft het dorp te lijden onder oorlogsgeweld. Pas in de 18de eeuw, na de Vrede van Utrecht (1713) komt er een periode van vrede en economische bloei.

In de 19de eeuw heerst in Harelbeke een bloeiende tabaksnijverheid, vooral geconcentreerd langs de Marktstraat, waar de nijveraars kleine fabrieken bouwen achter de woningen. De rijkdommen van deze fabrikanten en andere welgestelden veroorzaken een bouwwoede van statige herenhuizen in (neo)classistische of eclectische stijl langs de Markt- en Gentsestraat.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt Harelbeke bezet door de Duitsers. Op 22 augustus 1914 trekken de eerste Duitse verkenningstroepen via Harelbeke naar Kortrijk. De interbellumperiode kenmerkt zich door een toenemend belang van de Harelbeekse nijverheid. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt Harelbeke opnieuw onder de voet gelopen. De Leie vormt een laatste natuurlijke hindernis om de Duitse inval een halt toe te roepen. In mei 1940 sneuvelen 40 Belgische soldaten op Harelbeeks grondgebied. Eveneens in mei worden onder meer de toren van de Sint-Salvatorskerk (Gentsestraat) en de Harelbeekse sluizen (Watermolenstraat) opgeblazen. Daarnaast hebben ook verschillende straten onder grote oorlogsschade te lijden. Na de Tweede Wereldoorlog ondergaat de stadskern van Harelbeke een permanente uitbreiding.⁵

⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed

1.4.3.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

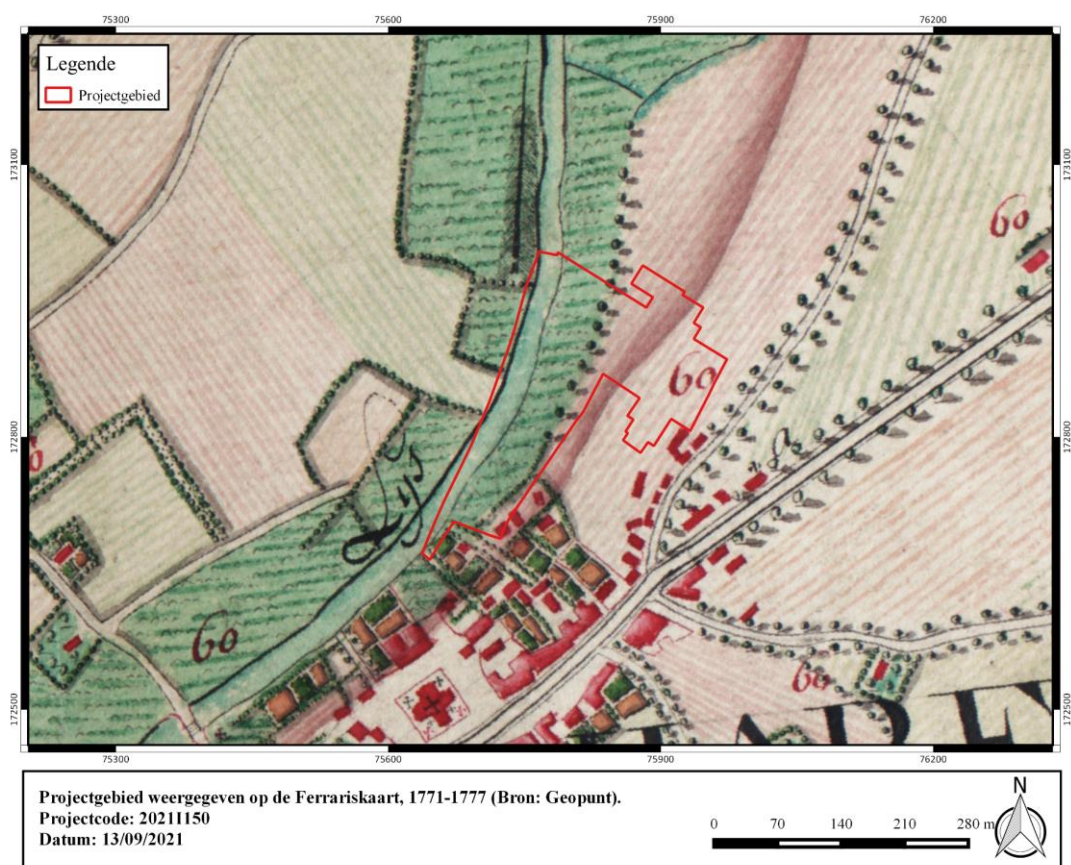
De Deventerkaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het plangebied sluit aan bij de noordelijke stadsrand van Harelbeke. De Leie en haar vallei lopen doorheen het westelijk terreindeel. Ten oosten sluit het terrein aan bij een straat die gelijkloopt met de huidige Beversestraat. Langs deze weg is bebouwing waar te nemen. De Deventerkaart geeft duidelijk de dualiteit weer tussen enerzijds het vochtig meersgebied rond de Leie in het westelijk terreindeel en anderzijds het hoger gelegen, droger terrein in het oostelijk deel van het plangebied.

De Ferrariskaart geeft een quasi gelijk beeld weer. De Leie en het omliggend meersgebied lopen doorheen het westelijk terreindeel. Het oostelijk, hoger gelegen deel van het plangebied is in gebruik als akker. Mogelijk vallen in het zuiden een aantal gebouwen binnen de projectgrenzen. Op de Atlas der Buurtwegen is geen bebouwing weergegeven binnen de projectgrenzen. Het terrein wordt wél aangesneden door een noord-zuid georiënteerde voetweg. Deze voetweg is tevens weergegeven op de Vandermaelenkaart. Centraal langs deze weg is een gebouw weergegeven. Op de Poppkaart wordt dit gebouw aangeduid als molen.

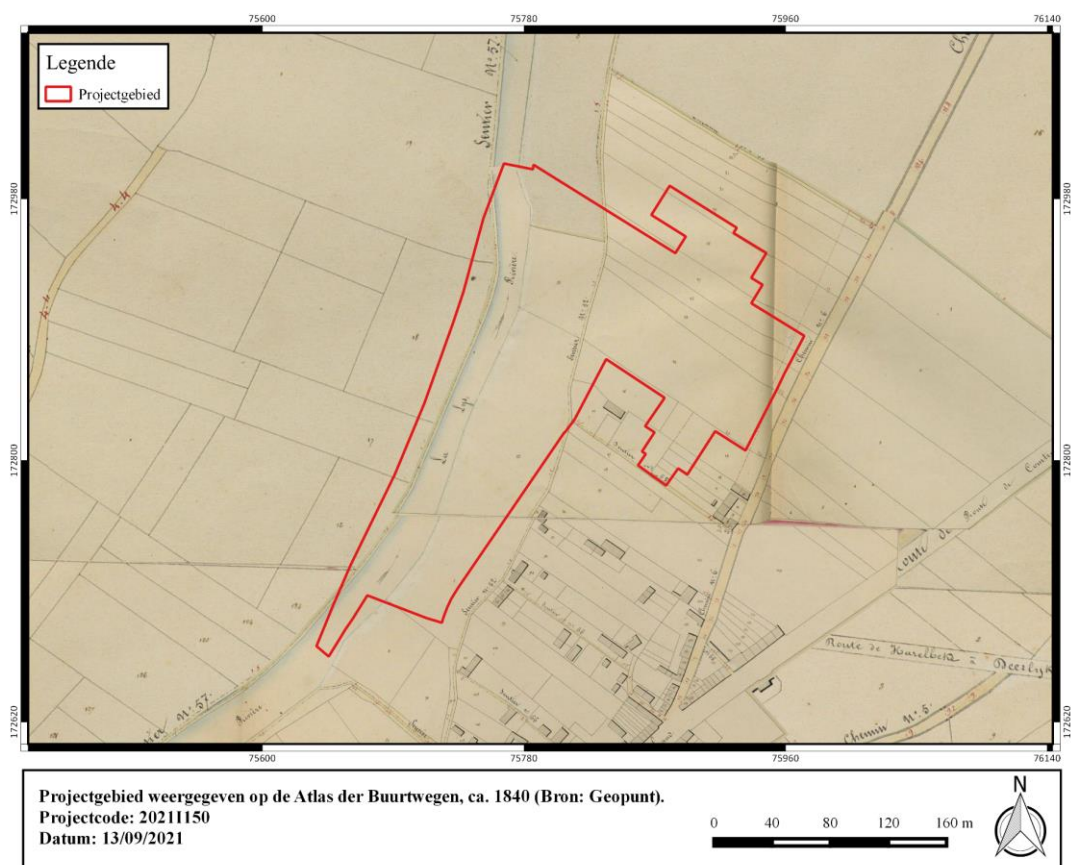
Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw loopt de Leie nog steeds doorheen het westelijk terreindeel. Het oostelijk deel van het plangebied is duidelijk tot ontwikkeling gekomen. Talrijke bedrijven gingen zich vestigen langs de Leie. De eerste bedrijfsgebouwen binnen de projectgrenzen dateren vermoedelijk uit de jaren '30, toen zich hier een betoncentrale vestigde.

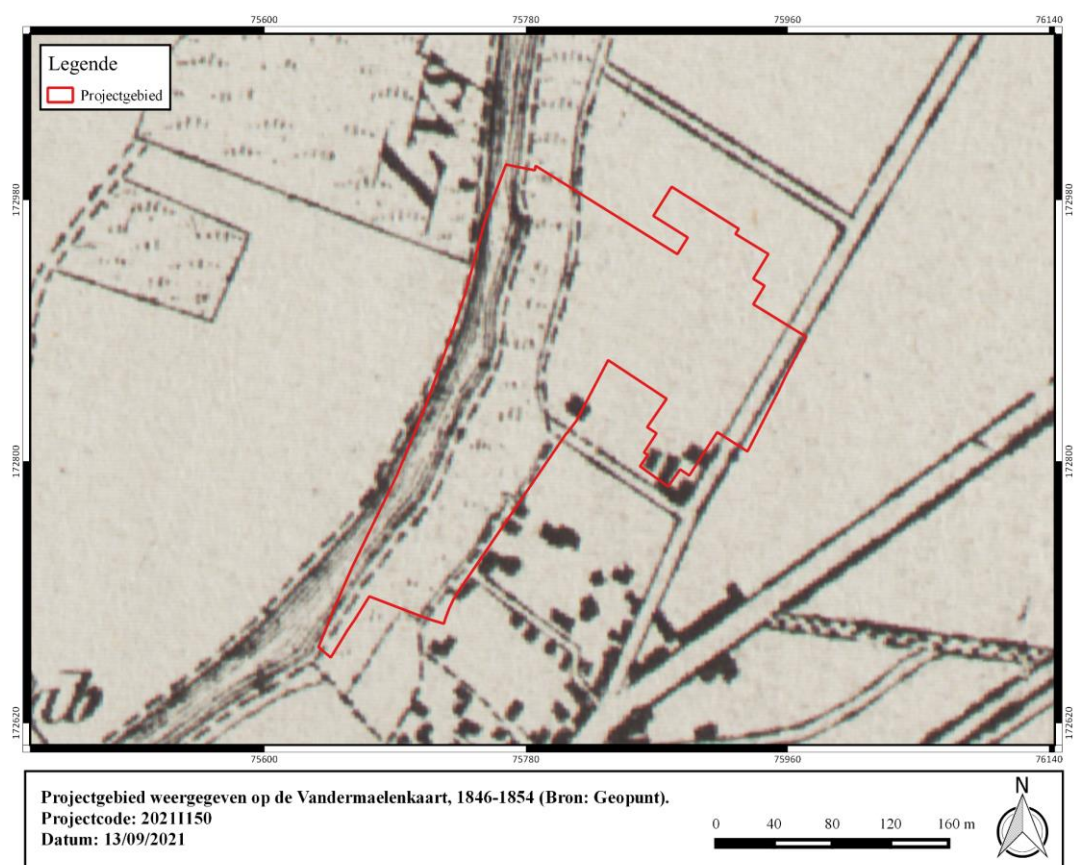
Figuur 16: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Biblioteca Nacional de España).

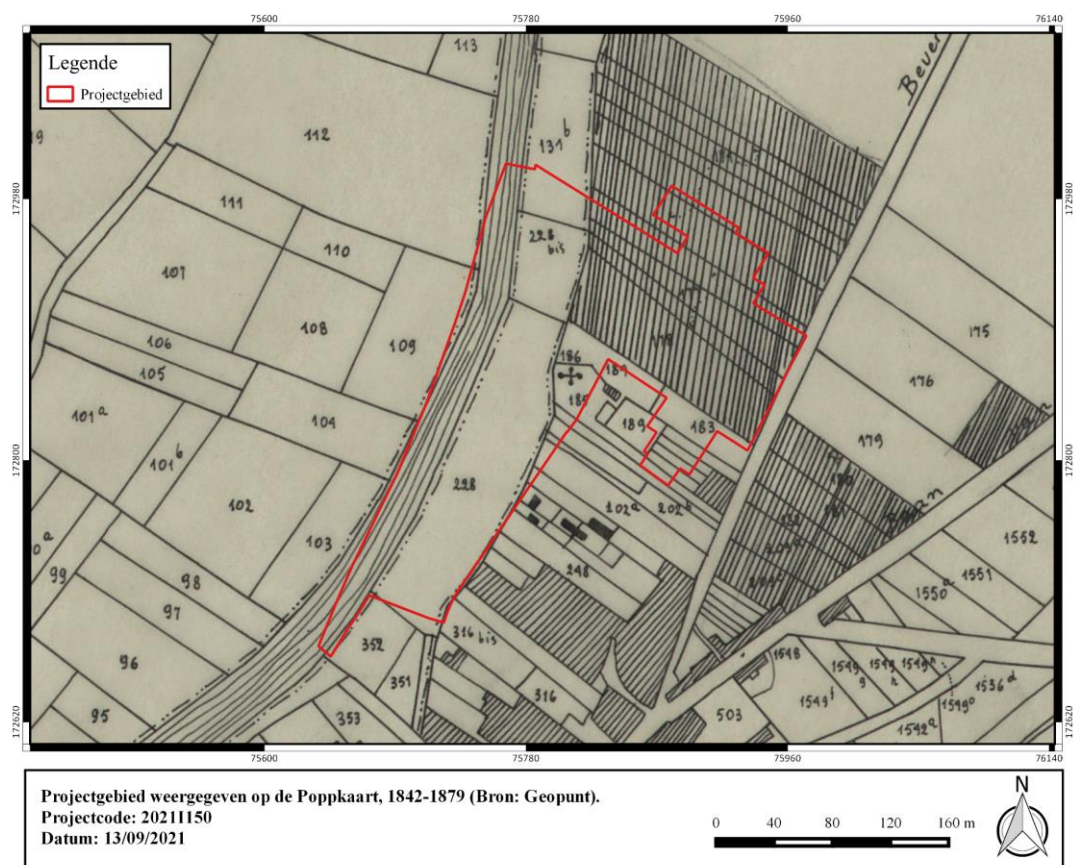
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

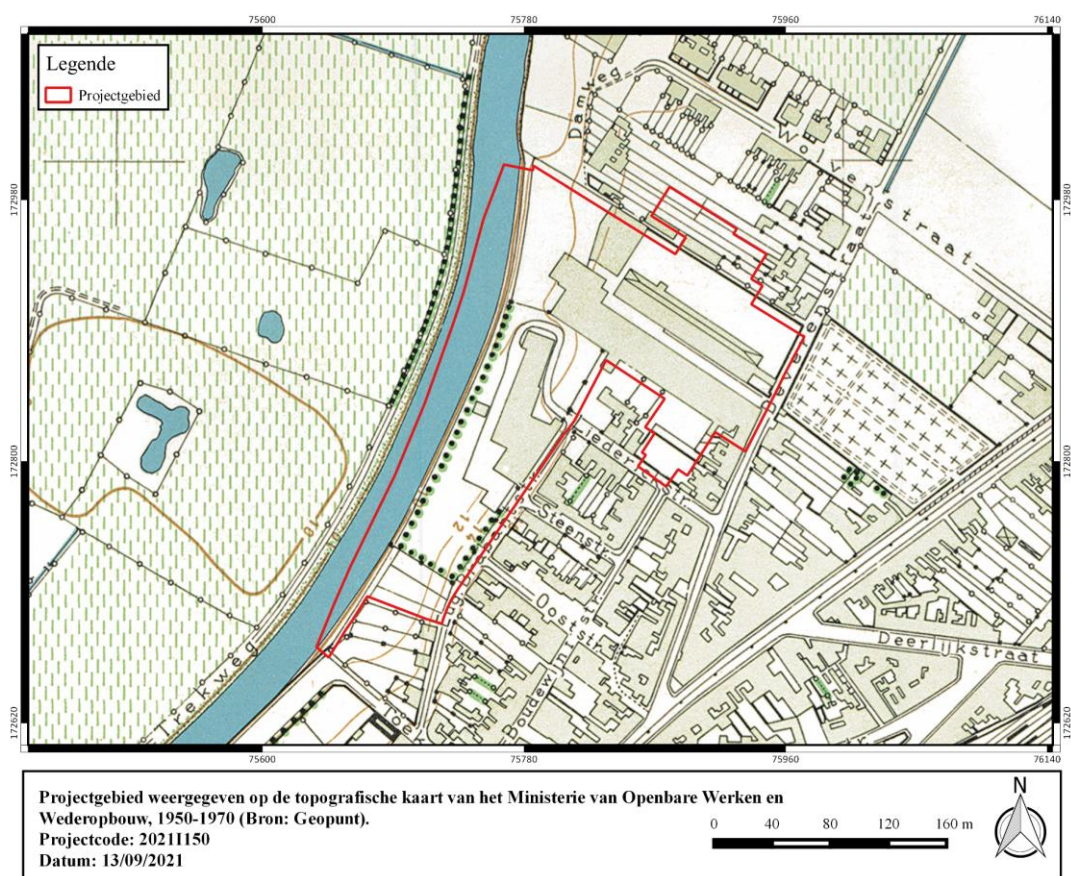

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

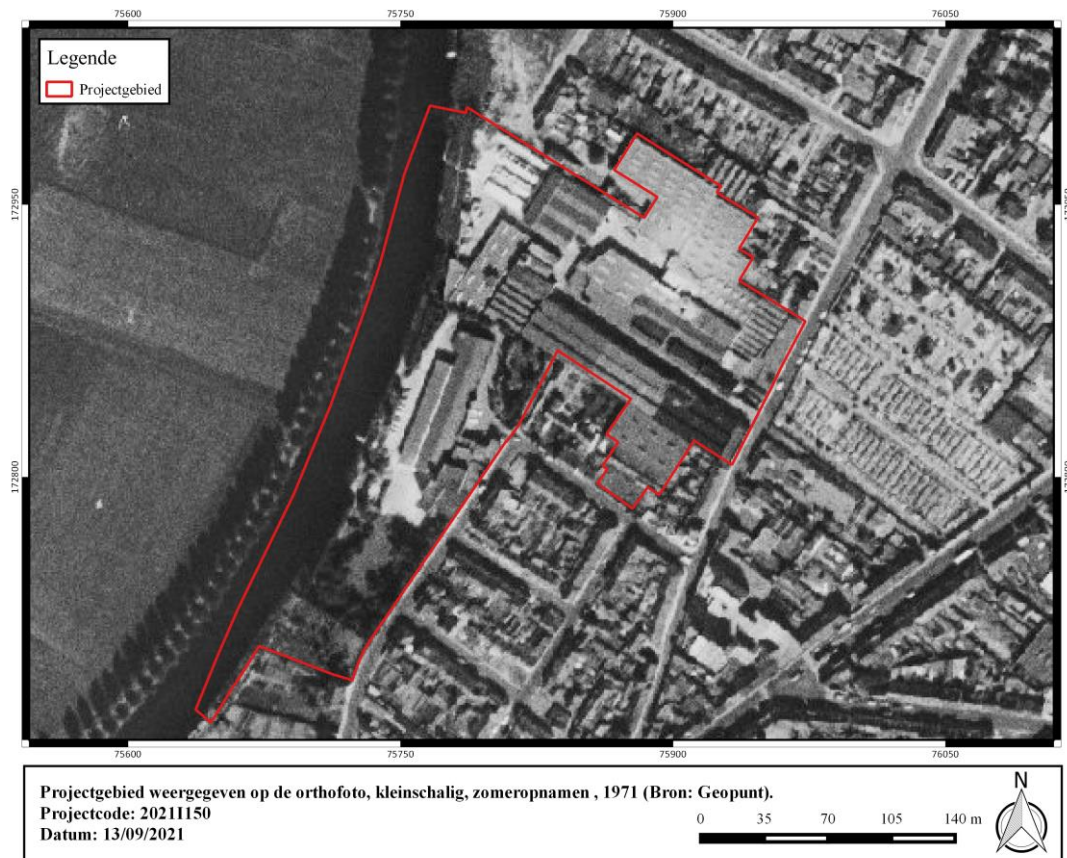

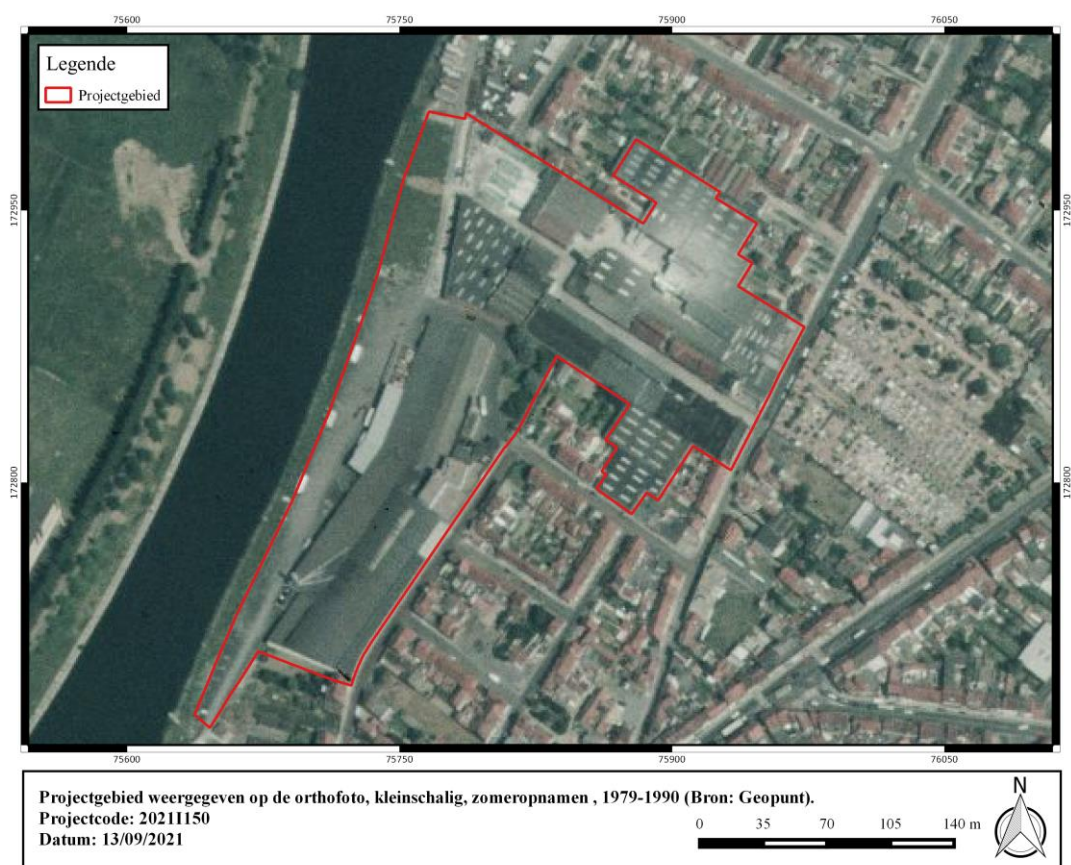
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.3.4 Huidige gebruik en verstoringen

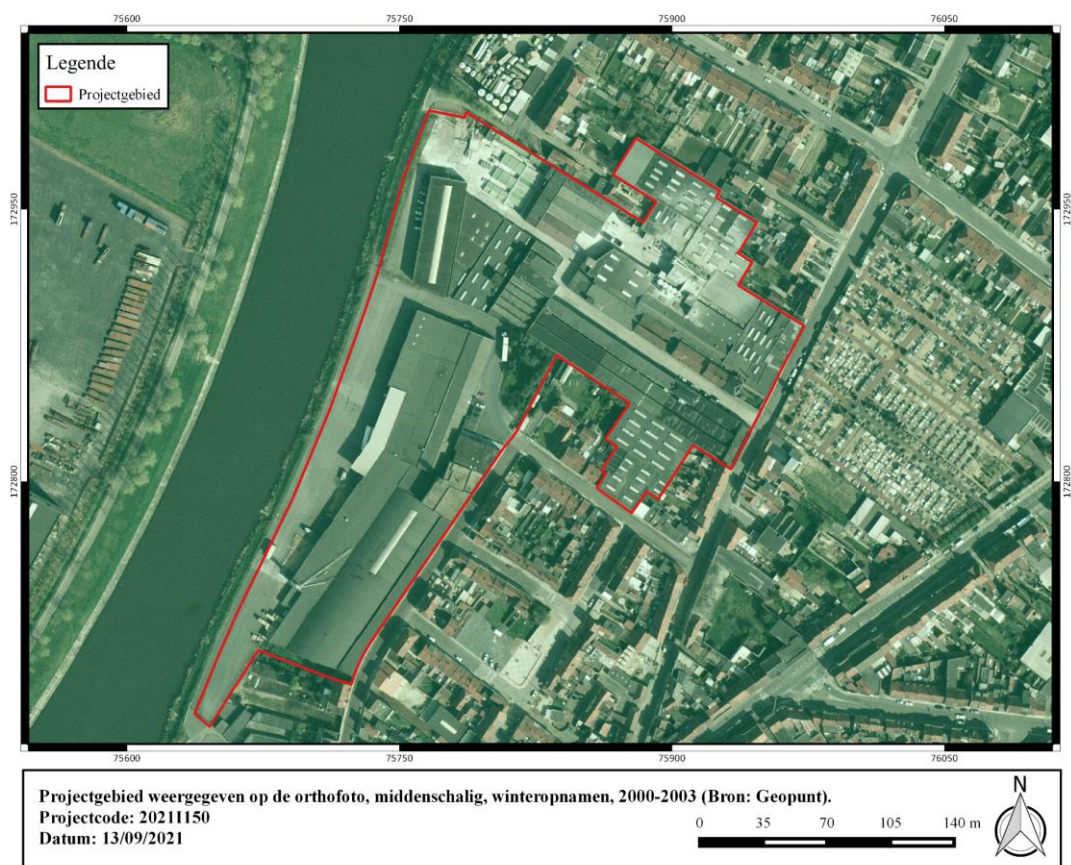
De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Op de oudste luchtopname loopt de Leie nog langsheen het westelijk terreindeel. Precies ten oosten van het plangebied is dichte industriële bebouwing waar te nemen. Het oostelijk terreindeel is quasi volledig bebouwd en verhard, met uitzondering van het zuidelijk stuk. Op de navolgende luchtfoto is de bebouwing nog verder uitgebreid en is de Leie verlegd tot buiten de projectgrenzen. Deze toestand is tot op heden bewaard gebleven.

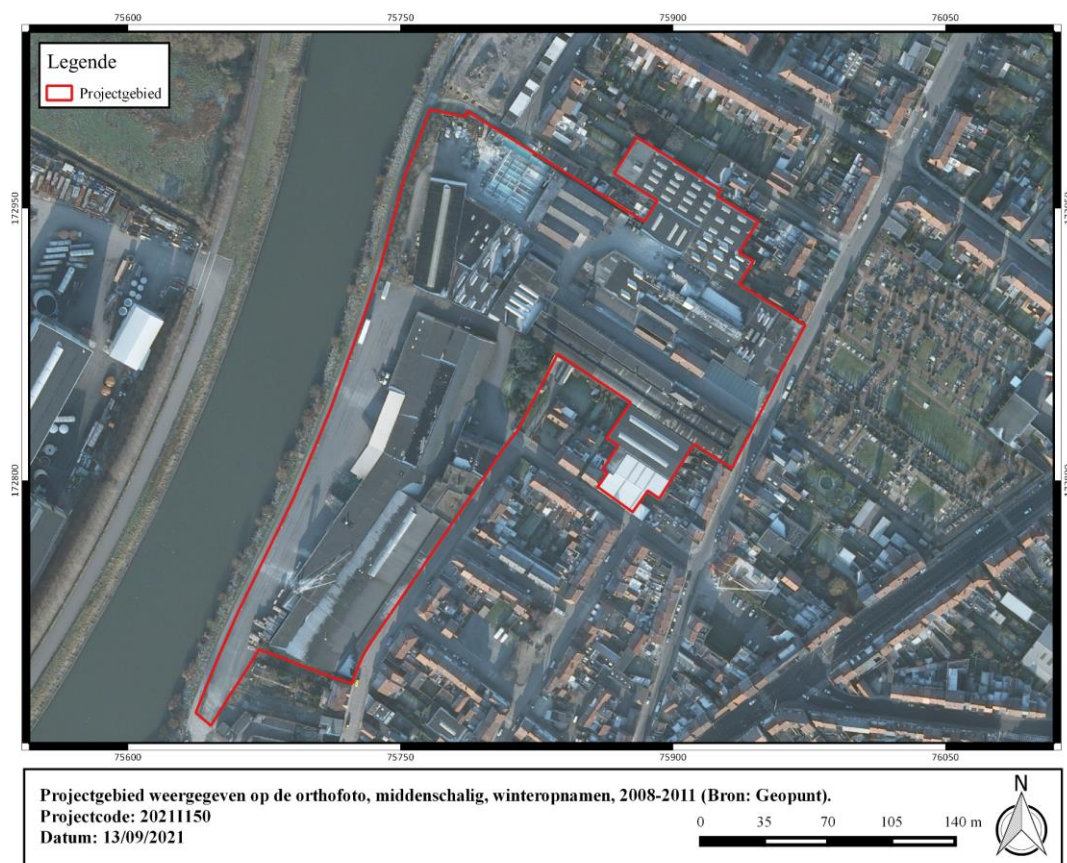
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

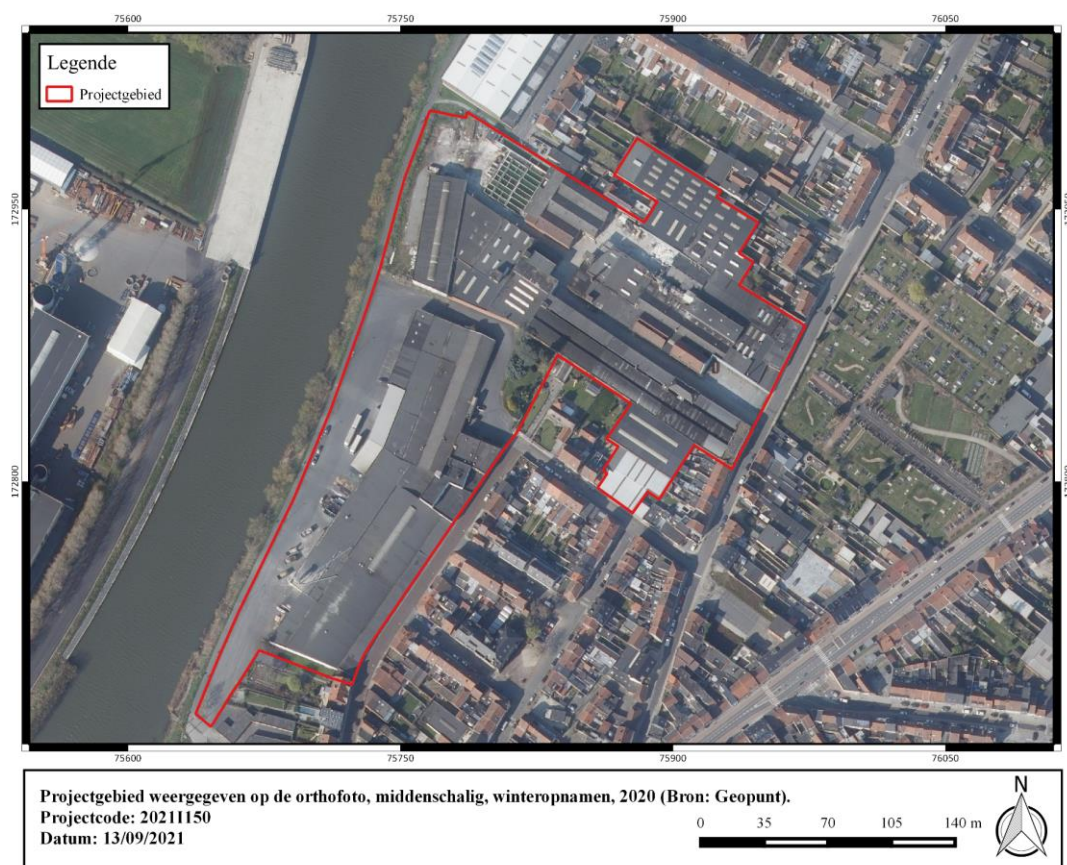
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de sloop van de bestaande infrastructuur tussen de Beversestraat en de Leie te Harelbeke. Het volledige terrein is ca. 4,51 ha groot en is quasi integraal bebouwd en verhard. De sloop beslaat een oppervlakte van ca. 25 685 m², de overige infrastructuur blijft bewaard. De sloop omvat het verwijderen van de superstructuur, vloerplaten en funderingen daarna wordt het terrein niet geëgaliseerd of genivelleerd.

Harelbeke is gegroeid vanuit een bewoningskern aan de Leie. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten dele op het Weichseliaan terras. Het westelijke terreindeel bevindt zich binnen het oorspronkelijke alluvium van de Leie. De Quartairgeologische kaart geeft in het oosten een profielopbouw weer van eolische afzettingen uit het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holocene die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. In het westen van het terrein bestaat de top van het profiel uit fluviatiele afzettingen van het Holocene. De bodemkaart geeft ter hoogte van het terrein geen informatie weer m.b.t. bodemopbouw en bewaringscondities. Zeer waarschijnlijk bestaat de bodem in het oosten van het terrein uit zandleem. In het westen van het terrein kan aangenomen worden dat de bodem bestaat uit hydromorfe klei of zandleem.

Op het cartografisch materiaal is te zien dat het onderzoeksgebied zich net ten noorden van de historische stadskern van Harelbeke bevindt. De Sint-Salvatorkerk en markt situeren zich een 100-tal meter ten zuiden van het onderzoeksgebied. Op zowel de Deventerkaart als Ferrariskaart is te zien dat het westelijk deel van het onderzoeksgebied wordt doorsneden door de Leie. Op de Kabinetskaart is enkel het uiterst oostelijke deel van het onderzoeksgebied weergegeven als akkerland. Het overige terreindeel valt samen met de rivier en het aansluitende meergebied. Gedurende de 19^e-eeuw is weinig evolutie merkbaar inzake het landgebruik. Langs de periferie van het terrein is bebouwing weergegeven. Pas na WOII is te zien dat het grootste deel van het terrein volgebouwd is. Binnen de orthofotosequentie is een duidelijke evolutie op te merken. Op het oudste beschikbare luchtbeeld is te zien dat de westelijke strook van het terrein nog wordt aangesneden door de Leie. Het overige terreindeel is voor het grootste deel verhard en bebouwd. In het zuiden is nog een perceel groenzone te zien. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is een duidelijk veranderde situatie op te merken. Het verloop van de Leie is duidelijk gewijzigd. Het deel dat binnen het onderzoeksgebied liep is gedicht en verhard. Het volledige terrein is verhard en bebouwd. Dit beeld is de voorbije decennia niet gewijzigd.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen en indicatoren gekend. Een groot deel van deze sites zijn gekend dankzij ouder onderzoek bij de ontwikkeling van het havengebied van Harelbeke. Onderzoek langs beide zijden van de rivier wijst op doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Bij onderzoek in de omgeving zijn voornamelijk bewoningssporen uit de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen in kaart gebracht. Tevens zijn op meerdere locaties vuurstenen artefacten gerecupereerd uit het mesolithicum. Het terras langs de Leie moet voor zowel rondtrekkende groepen jager-verzamelaars als vroege landbouwers zeer gunstig geweest zijn.

Concreet dient op basis van de landschappelijke situatie en de gekende vindplaatsen in de omgeving uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vanwege de huidige toestand van het terrein en het feit dat de geplande werken enkel de sloop van de bestaande infrastructuur omvatten wordt verder archeologisch onderzoek weinig zinvol geacht.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

